

FRA OP- STAND I BUDAPEST TIL KULTUR- POLITIK I TIVOLI

Baggrunden for 78¹ intellektuelles hen- vendelse til social- demokratiets parti- kongres 1957

Af Klaus Petersen

Da 78 intellektuelle i 1957 rettede henvendelse til Socialdemokratiets kongres for at udtrykke deres bekymring for en menneskefjendsk samfundsmæssig udvikling, og advokerede for en mere aktiv kulturpolitik, blev det betragtet enten som et skulderklap til Danmarks største parti eller som bestilt arbejde fra den senere kulturminister Julius Bomholt. I historieskrivningen er det første udlægning, der har aflejret sig.²

Et af de emner i den socialdemokratiske politik, som både havde indenrigs- og udenrigspolitiske dimensioner, var kampen mod kommunisterne. Her indgik fortolkningerne af den udenrigspolitiske udvikling både i den strategiske tænkning og direkte i den antikommunistiske retorik. DKP havde i foråret 1956 vundet en ganske stærk position i fagbevægelsen i forbindelse med den dramatiske overenskomstforhandling og efterfølgende storkonflikt.³ Det havde fået Socialdemokratiet op på mærkerne, og partiet havde intensiveret den antikommunistiske propaganda: ofte med henvisning til kommunisternes tvivlsomme og til tider hårdhændede fortolkning af begrebet demokrati.⁴ Krustjovs hemmelige tale på den 20. partikongres i maj 1956 gav imidlertid kommunister (i mindre grad DKP⁵) en platform for selvkritik, og mulighed for en vis afstandtagen fra den stalinistiske fortid.

I denne situation kom Ungarn-krisen som sendt fra himlen for DKP's modstandere. Den ungarske befolknings oprør mod det sovjetiske overherredømme, og sovjetmagtens hårdhændede nedkæmpning af oprøret i oktober 1956 var en begivenhed, der i allerhøjeste grad kunne bruges indenrigspolitisk. Og som i allerhøjeste grad svækkede det danske kommunistparti. Ved det nærmest efterfølgende valg (maj 1957) gik DKP tilbage fra 8 til 6 mandater, for ved næste valg (november 1960) at ryge helt ud af Folketinget. Gert Petersen har i sine spændende erindringer beskrevet, hvordan begivenhederne i Ungarn bragte tvivl og desperation blandt DKP's medlemmer.⁶ Og hvordan det satte gang i den indre opposition (fx omkring kulturtidsskriftet Dialog), og i sidste ende var en del af baggrunden for danselsen af Socialistisk Folkeparti i 1958-1959.

SF var dog ikke det eneste alternativ. Også i Socialdemokratiet øjnede chancer for at vinde nyt terræn. DKP havde ikke bare været en konkurrent ude på arbejdspladserne, men havde også formået at tiltrække dele af det intellektuelle miljø i Danmark. Dette forhold var imidlertid ikke altid lige uproblematisk.⁷ Helt

tilbage fra de kulturradikale miljøer i 1920'erne og 1930'erne og op gennem efterkrigstiden var der løbende opstået konflikter mellem DKP's hierarki og den mere frie tanke. Den sovjetiske invasion af Ungarn og DKP's ukritiske Moskvatro forsvar for invasionen skabte dønninger langt ind i DKP. Det kan illustreres ved, at et flertal af journalisterne på Land og Folk tog afstand fra partilinjen, og en gruppe på 36 kommunistisk sindede intellektuelle sendte en skarp resolution til partiledelsen.⁸

Der var således rørte vande at fiske i. Og det var ikke forbigået socialdemokraternes opmærksomhed. Om formiddagen den 6. december 1956 blev der holdt et møde i Arbejderbevægelsens Erhvervsråds lokaler.⁹ Her mødtes en flok socialdemokrater med interesse for samfundsdebat og kulturliv. Det var lederen af Erhvervsrådet Jørgen Paldam, økonomi- og arbejdsminister Jens Otto Krag, konsulent i Socialministeriet Henning Friis, redaktør Preben Wilmann, lektor Mogens Pihl, Bent Andersen samt arkitekt og forfatter Poul Henningsen¹⁰. De kendte hinanden fra en socialdemokratisk studiekreds på Christiansborg.¹¹

Mødet fandt sandsynligvis sted på initiativ fra Krag. Det var i hvert fald ham, som bød velkommen, og forklarede, at mødet var indkaldt "i anledning af, at begivenhederne i Ungarn havde fremkaldt en flugt fra det danske kommunistparti – ikke mindst af intellektuelle." Det var meningen, at den indkaldte kreds skulle drøfte, om man fra socialdemokratisk hold skulle gøre noget for at opfange de venstreorienterede intellektuelle, som nu følte sig frastødt af kommunistpartiets holdning. Krag foreslog, at man tog initiativ til en offentlig udtalelse, som ikke skulle have et alt for tydeligt socialdemokratisk præg, og at man overvejede at etablere et tværpolitisk diskussionsforum i stil med 1930'ernes socialistiske debatforum Clarté.

De andre støttede og supplerede Krag's tanker. Friis foreslog, at det ville gøre indtryk på "socialistiske videnskabsmænd og kunstnere, hvis Social-Demokraten bragte en kronikserie, der belyste Sovjetvidenskabens dogmatisme og sterilitet". Men udover disse konkrete

tiltag så diskuterede man også, hvorvidt Socialdemokratiet overhovedet var tiltrækkende for denne gruppe af utilfredse kommunister. Preben Wilmann "mente, at de frafaldne oprindelig havde valgt kommunistpartiet på grund af mistillid til socialdemokratiets socialistiske holdning, ikke af kærlighed til diktaturet." Han mente, at Socialdemokratiet derfor måtte betone sine socialistiske tanker stærkere, hvis tilliden skulle genoprettes. Wilmanns analyse fik støtte fra Poul Henningsen, mens Mogens Pihl pegede på en lidt anden løsning. Han kendte Inger Merete Nordentoft, som havde fravalgt Socialdemokratiet "fordi hun tvivlede på dette partis evne til at løse de problemer, den fremtidige tekniske udvikling ville bringe. ... Partiet skal tage patent på den kommende tekniske udvikling." Der forelå altså to mulige strategier til at øge de venstreintellektuelles tillid til Socialdemokratiet: en teknisk-videnskabelig (sociologisk) og en socialistisk. Krag kunne ret let afgøre dette valg, idet han vurderede, at den kommende socialdemokratiske kongres ikke kunne formodes at få et stærkere socialistisk præg end de tidligere. Tværtimod – "Den ville snarere blive præget af det kommende valg og af arbejdet for at erobre grupper til højre for partiet."

Efter en diskussion af hvad denne gruppe (og studiekredsen på Christiansborg) skulle gøre, foreslog Krag, "at de tanker, som var kommet til udtryk, blev formuleret i et brev til partikongressen, underskrevet af fremstående intellektuelle." Det mødte bred tilslutning – og man besluttede, at Mogens Pihl skulle formulere et udkast til et afsnit om den tekniske udvikling, og at Poul Henningsen samt Preben Wilmann skulle skitsere et afsnit om kulturpolitikken. Herudover skulle det vise sig, at også to af de andre ideer på mødet skulle blive ført ud i livet: kronikserien og det ventreorienterede debatforum.

Som sagt så gjort. Ganske hurtigt i løbet af vinteren 1956-1957 lykkedes det at få formuleret et brev, og det lykkedes at samle en række underskrivere. Det er lidt uklart, hvem der var dynamoen i dette arbejde, men både Jørgen Paldam, Bent Andersen og Hennings Friis

mende tids kulturelle, sociale og tekniske spørgsmål. Derfor appellerer vi til Socialdemokratiet og anmoder dette partis			kongres om at inddrage de her fremsatte synspunkter i sin debat og tage dem i betragtning ved sine beslutninger.			Sigurd Højby, rektor.	Else Kappel, journalist.	Hal Koch, professor.
Hans Andreasen, forfatter.	Niels Banke, underdirektor.	Solveig Aakjær Bjerre, frue.	Kaj Linderstrøm-Lang, professor.	Hans Lollegaard, tegner.	Christian Møller, professor.	Einar Nielsen, kommunelærer.	Mogens Pihl, lektor.	Halfdan Rasmussen, forfatter.
Peter Bredsdorff, arkitekt, professor.	Georg Christensen, seminarieførstander.	Poul Dam, højskolelærer.	Villy Reunert, redaktør.	Victor Schjølter, fmd. for fællesrådet for udsvende kunstnere.	Ellen Siersted, filmkonsulent.	Hans Spluhøj, afdelingschef.	Carl Thomsen, stadsbibliotekar.	Kirsten Auken, dr. med.
J. Elkjær-Hansen, skoleinspektør.	J. Falbe-Hansen, overlæge.	Harald Flensmark, pastor.	Karl Bjarnhof, forfatter.	Kaj Bom, magister.	Tyge Bøcher, professor.	Henning Friis, statskonsulent.	Erik Halvorsen, redaktør.	Poul Henningsen, arkitekt.
Hans Lyngby Jepsen, forfatter.	Bent A. Koch, journalist.	Per Krarup, rektor.	Viggo Clausen, journalist.	Jørgen Dich, professor.	Helge Ernst, kunstmaler.	Tage Lassen, seminarieførstander.	Paul Mortensen, skoleinspektør.	Ebbe Neergaard, direktør.
Anne-Marie Nørvig, skoleinspektør.	Erik Kaufmann Rasmussen, byplaningeniør.	P. Nørregaard Rasmussen, professor.	Johs. Feldvoss, skoledirektor.	Rikard Frederiksen, lektor.	Helmuth Gottschalk, forfatter.	Harald Sandbæk, pastor.	Eva Raas Schultz, stadsbibliotekar.	Ib Spang-Olsen, tegner.
Lise Spørensen, forfatterinde.	Carl Aude-Hansen, driftschef.	Knuth Becker, forfatter.	Svend Heinild, afdelingslæge.	Henning Ipsen, forfatter.	Erik Knudsen, forfatter.	Eriling Bjæl, journalist.	Georg Buchreitz, rektor.	Karl O. Christiansen, universitetslektor.
Svend Danz, universitetsadjunkt.	Svend Erichsen, redaktør.	Bodil Farup, klinikchef.	C. C. Kragh-Müller, skoleinspektør.	Martin Larsen, lektor.	Inger Moe, skoleleder.	Kate Fleron, redaktør.	Franz From, professor.	Aase Hauch, børnehaveder.
			Poul F. Møller, dr. med.	Heige Nielsen, kunstmaler.	N. J. Rald, provst.			
			Karl Max Rasmussen, skoleinspektør.	Alf Ross, professor.	Olaf Schmidt, lektor.			
			Vera Skalls, direktør.	Svend E. Stybe, magister.	Svend Wiig-Hansen, billedugger.			
			Bodil Wilhelmson, skoleinspektør.	Sven Henningsen, prof., dr. phil.	Sigfred Pedersen, forfatter.			

De 78 navne der optrådte som underskrivere på henvendelsen til Socialdemokratiets kongres januar 1957 (Social-Demokraten 6. januar 1957).

synes at have været involveret.¹² Hertil kom selvfølgelig Mogens Pihl, Preben Wilmann og Poul Henningsen, der formulerede udkast til brevet – og for i hvert fald de to førstnævnte vedkommende også kontaktede en række “intellektuelle”. Allerede i december 1956 sender gruppen det åbne brev til den socialdemokratiske kongres ud til potentielle underskrivere. Og på dette tidspunkt skiftede henvendelsen karakter. I følgebrevet blev beskrevet, hvordan “en kreds af intellektuelle har formuleret den vedlagte henvendelse.”¹³ På dette tidspunkt var de mest socialdemokratiske initiativtagere (Friis, Krag, Paldam, Andersen, Wilmann) imidlertid trådt i baggrunden til fordel for personer som Nørregaard Rasmussen, Hal Koch, Sigurd Højby, Halfdan Rasmussen, Ib Spang-Olsen, Anne-Marie Nørvig og kun Poul Henningsen og Mogens Pihl optrådte fra den oprindelige kreds som underskrivere af følgebrevet. På den måde ændredes initiativet fra at være et socialdemokratisk initiativ til noget, som kom til partiet udefra. Dermed højnedes henvendelsens legitimitet. Det lyk-

kedes da også at få samlet hele 78 underskrifter fra skolefolk, videnskabsmænd, forfattere, arkitekter, folk med tilknytning til avis og radio, læger og andre personligheder.¹⁴

I sin endelige form fastholdtes den ikke-socialdemokratiske karakter. Udover Henning Friis var det stadig kun Poul Henningsen og Mogens Pihl som optrådte på listen over intellektuelle. Appellen blev afleveret til statsminister H. C. Hansen i forbindelse med Socialdemokratiets 27. kongres januar 1957 i Tivolis koncertsal, og blev samtidigt trykt i Social-Demokraten.¹⁵ Brevet tog udgangspunkt i en bekymring for fremtiden. Især blev der udtrykt frygt for, at den tekniske udvikling truede med at løbe det enkelte menneske over ende. Og samtidig stod den kultur (og kulturpolitik) som skulle bringe samklang mellem individ og samfund overfor en truende kommercialisering. Brevet argumenterede følgelig for en mere “aktiv samfunds- og kulturpolitik”. Her understreges især skole- og uddannelsessektoren som værende af største vigtighed både for at give det enkelte individ større indsigt

i samfundsudviklingen, og for at forberede befolkningen på udviklingen indenfor arbejdslivet. Brevet udtrykte håbet om, at Socialdemokratiet – “Danmarks største politiske parti” – kunne forene denne tekniske udviklings muligheder med humanistiske, sociale og kunstneriske idealer. Socialdemokratiet havde både “særlige muligheder for og særlig pligt til at lede udviklingen ind i de rette baner. ... det kan næppe forventes”, at politiske bevægelser, der bygger på kommunistiske eller konservative grundsynspunkter, med konsekvens kan lede den fremtidige udvikling i den retning, der her er peget på.”

Hvor det sidste var hovedbudskabet for initiativtagerne, så var det nok mere den indledende samfundsanalyse, som underskriverne havde tilsluttet sig. Jeg skal ikke remse alle 78 op (se ill.) – underskriverne af indbydelsen fra december 1956 var selvfølgelig alle med. Men der var en lang række skolefolk som fx skoleinspektør Anne-Marie Nørvig, seminarieførstander Tage Larsen og skoleinspektør Karl Max Rasmussen. Der var tillige en række navne fra kunstverdenen såsom Karl Bjarnhof, Helge Ernst og Svend Wiig Hansen. Også medieverdenen var ganske godt repræsenteret med folk som redaktør Kate Fleron, journalist Erling Bjøl samt den kontroversielle radiojournalist Viggo Clausen. Der var, som nævnt ovenfor, flere arkitekter (fx Peter Bredsdorff), læger (fx Kirsten Auken) og en god håndfuld af tidens mest fremtrædende akademikere: Franz From, Jørgen Dich, Alf Ross, Svend E. Stybe og Hal Koch. Som Berlingske Tidende sarkastisk sammenfattede underskriverne, var der tale om “mindre kendte og alt for kendte navne”.¹⁶ Nogle af disse var socialdemokrater og andre var mere fritstående intellektuelle.¹⁷

Reaktionen på den socialdemokratiske kongres var positiv, men også behersket. H. C. Hansen takkede for initiativet – “åndens arbejdere er velkomne i Socialdemokratiet” – der ville overgå til “særlig drøftelse”.¹⁸ En af de øvrige hovedtalere på kongressen var undervisningsminister Julius Bomholt, der skulle tale om skolereform og om kulturproblemer. Han rettede en stor tak til underskriverne

af henvendelsen, og også de følgende indlæg var positive i deres vurdering. Spørgsmålet er, om ikke Bomholt på talerstolen kendte til baggrunden for henvendelsen? Det forekommer sandsynligt. Han havde op gennem 1950’erne kontakt til initiativtagerne gennem de af Krag arrangerede Christiansborg-studiekredse – og på kongressen havde han sæde ved siden af netop Jens Otto Krag.¹⁹

Efter kongressen sendte partiet et takkebrev til hver enkelt underskriver, og i marts 1957 arrangeres et møde mellem de fleste af underskriverne, medlemmer af regeringen (bl.a. Viggo Kampmann og Julius Bomholt), Socialdemokratiet og AOF på Roskilde højskole.²⁰ Efter indledende oplæg af professor Lindestrøm-Lang (Perspektiverne i den tekniske udvikling), Franz From (Mennesket i det moderne samfund) og Mogens Pihl (De fremtidige krav til uddannelsen)²¹ kunne Roskilde Højskoles forstander K.B. Andersen lede en debat, der varede til langt ud på aftenen.

Også i dagspressen førte initiativet til en ganske heftig debat, uden at den egentlige baggrund for initiativet dog blev afsløret. Dr. Phil. Jens Kruse mente således i Jyllandsposten, at det var bestilt arbejde for Bomholt med henblik på at initiere en statslig kulturpolitik.²² Hal Koch – som ellers havde underskrevet henvendelsen – var allerede et par uger efter ude med kritik af både den og af socialdemokratisk kulturpolitik. I en skarp kronik i Politiken pegede han på paradokset mellem en kollektivistisk velfærdspolitik og en individualiseret kulturpolitik.²³ Den borgerlige presse var generelt meget kritisk overfor henvendelsen. Først og fremmest protesterede den over, at henvendelsen kun var stilet til Socialdemokratiet – socialdemokraterne skulle ikke have patent på fremtidsbekymring og kulturpolitik. For det andet var flere kommentatorer særdeles utilfredse med henvendelsens sammenstilling af konservatisme og kommunisme (se ovennævnte citat). Som om det var samme kop te. Land og Folk tog ikke dette så tungt.²⁴ Avisen så overraskende positivt på henvendelsen, og at den kun var rettet til Socialdemokratiet. Land og Folk manede dog underskri-

verne til at sætte handling bag ordene, og tvivlede iøvrigt på at disse problemer kunne løses inden for det eksisterende samfundssystem.

Hvis vi vender tilbage til det møde i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, som startede hele affæren, så var der også andre initiativer på banen. Krag foreslog oprettelsen af et bredt og åbent venstreorienteret debatforum. Det kom faktisk med Socialistisk Debat, der blev startet i 1958 med Henning Friis, Jens Otto Krag og Preben Wilmann blandt initiativtagerne. Socialistisk Debat skulle ikke bare fremme samfundsdebatten, men også tiltrække mistrøstige kommunister.²⁵ Det blev dog aldrig den store succes, og Socialistisk Debat led en stille død i 1965. Henning Friis havde på mødet i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd foreslået en serie kronikker i Social-Demokraten om den sovjetiske videnskabs rigiditet. Også denne idé blev realiseret. Friis skrev således selv to kronikker om "Sovjet og videnskaben" i januar 1957.²⁶

Det er svært at vurdere betydningen af disse initiativer både på kort og på lang sigt. Det er svært at sige, hvor mange kommunister og kommunist sympatisører, der blev lokket over til Socialdemokratiet på denne konto. SF's dannelse i 1958 gav et politisk alternativ, og samtidig var Socialdemokratiet ikke altid nogen helt let dansepartner for disse intellektuelle. Det konkrete udbytte var således ret tvivlsomt. På helt kort sigt gik Socialdemokratiet endda fire mandater tilbage ved valget i maj 1957 (uden at dette kan knyttes direkte til den famøse henvendelse). Omvendt var henvendelsen på partikongressen med til at give Socialdemokratiet vind i sejlene på det kulturpolitiske område. Fra slutningen af 1950'erne styrkedes den kulturpolitiske dimension i socialdemokratisk politik – stærkest symboliseret med oprettelsen af Kulturministeriet i 1961.

Men selv om henvendelsen således er helt i tråd med partiets idédebat, så er der ikke spor af, at henvendelsen skulle være bestilt af den socialdemokratiske partiledelse. Der er nok nærmere tale om, at en gruppe socialdemokrater benyttede sig af situationen til at styrke Socialdemokratiets ideologiske og kulturpolitiske profil. Der er tale om anti-kommunisme

af den mere progressive slags. Når deltagerne på mødet i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd ønskede en tilnærmelse mellem Socialdemokratiet og de venstre-intellektuelle, var det ikke bare for at styrke socialdemokratiske vælgertilslutning, men også for at dreje partiet mod det progressive venstre. En kamp som flere af deltagerne havde ført i mellemkrigstiden, og førte videre i de kommende år i både Socialistisk Debat og efterfølgeren Socialdemokratisk Samfund.²⁷ Disse hændelser er et eksempel på, hvordan begivenheder uden for Danmark kommer til at spille en indenrigspolitisk rolle. Samspillet er dog, som dette lille eksempel viser, langt fra entydigt. Der går ikke én lige linje fra oprøret i Budapest til dansk kulturdebat.

Noter

1. Jeg er nødt til at indlede med lidt pedanteri omkring antallet af underskrivere på henvendelsen. Her optræder både i den samtidige presse og i den senere litteratur om begivenheden to forskellige tal: 77 og 79. Tæller man antallet af navne på henvendelsen, som den er trykt i Social Demokraten 6. januar 1957, rammer det lige i midten med 78.
2. Se fx Henrik Nissen, *Landet blev by 1950-1970*, 1991, s. 274 eller endda den ellers så konspiratorisk sindede Henning Fonsmark, *Historien om den danske utopi*, 1991, s. 240.
3. Se Rasmussen & Rüdiger, 1990, s. 119ff. De nævner, at ud over at styrke sine positioner i fagbevægelsen, så stod DKP ifølge Gallup-undersøgelser til betydelig parlamentarisk fremgang.
4. Det handlede naturligvis også om forskellige demokratiopfattelser. Vedr. DKP's demokratiopfattelse ved besættelsens ophør i 1945 se Michael Kjeldsen, "Folkets vilje – landets lov? Om DKP's overgangsprogram og demokratiet". I Henrik Dethlefsen & Henrik Lunbak (red.). *Fra mellemkrigstid til efterkrigstid*. Festskrift til Hans Kirchhoff og Henrik S. Nissen på 65-årsdagen. København 1998, s. 447-500.
5. Det var således den socialdemokratiske informationscentral AIC, der først publicerede Krutshovs hemmelige tale som et led i kampen mod DKP.
6. Gert Petersen, *Inden for systemet – og udenfor*. Erindringer. København 1998, s. 43ff.
7. Morten Thing, *Kommunismens kultur*. DKP og de intellektuelle 1918-1960, København 1993.
8. Thing, 1993, s. 890.

9. Beskrivelsen af dette møde bygger på et stencileret referat, overdraget forfatteren af Henning Friis.
10. Poul Henningsen var dog så vidt vides ikke medlem af Socialdemokratiet. Han var dog knyttet til denne kreds af intellektuelle socialdemokrater, og var iøvrigt i perioden 1950-1959 ansat på Socialdemokraten.
11. Denne studiekreds var baggrunden for de berømte og berygtede bøger "Mennesket i Centrum" (1953) redigeret af Jul. Bomholt samt "Tidehverv og Samfundsorden. En socialistisk orientering" (1954) red. af J. O. Krag.
12. Jeg har en formodning om, at Henning Friis måske var ankermand på projektet. Friis har således overdraget mig en række udkast til henvendelsen, og svar fra potentielle underskrivere.
13. Brev dateret 29. december 1956. Papirer fra Henning Friis.
14. På referatet fra mødet i december (se note 8) er noteret en række mulige underskrivere. Hvorvidt de alle har fået en henvendelse vides ikke, men blandt de, som er nævnt men ikke optræder på den endelige henvendelse, er navne som Elias Bredsdorff, Knud Damsgaard Hansen, Herman D. Koppel, Villy Sørensen, Hans Bendix, Palle Lauring, Erik Ib Schmidt, Tage Voss og Knud Lundberg.
15. Beretning fra Socialdemokratiets 27. kongres, København 1957; Social-Demokraten 6. januar 1957.
16. Berlingske Tidende 17. januar 1957.
17. Flere har rødder tilbage i 1920'ernes og 1930'ernes kulturradikale miljøer. Det gælder fx Henning Friis, der bl.a. var aktiv i Monde og Clarté; Peter Bredsdorff havde været med i Kommunistisk Studenterfraktion (arkitekterne), Ebbe Neergaard var dengang en aktiv teatermand og kulturkritiker knyttet til Monde-kredsen, og Ellen Siersted, der bl.a. tilhørte kredsen omkring Reich under denne korte ophold i Danmark 1933.
18. Beretning fra Socialdemokratiets 27. kongres, København 1957
19. For det sidste: se fotografi i Jens Otto Krag & K.B. Andersen. Kamp og tilpasning. Socialdemokratiets indsats i dansk politik 1955-1971. København 1971, s. 75.
20. Se fx referat af mødet i Social Demokraten 17-3 1957
21. Alle tre indlæg blev efterfølgende (24, 26 og 27. marts) trykt som kronikker i Social-Demokraten.
22. Jyllandsposten 8. januar 1957. Samme vurdering kan læses i Politiken, der beskrev henvendelsen som "en bøn til ulven om at passe fårene". Ud over Jens Kruse var også borgerlige kulturdebattører som Hans Jørgen Lembourn og Henning Fonsmark på banen.

23. Politiken 16. januar 1957.

24. Land og Folk 15. januar 1957.

25. Jens Otto Krag på møde i Socialdemokratiets Forretningsudvalg 1-4 1966, ABA

26. Social Demokraten 17. og 18. januar 1957.

27. Jf. Klaus Petersen, Socialdemokratisk Samfund 1966-1973, upubliceret manuskript.

Abstract

Klaus Petersen: From the rising in Budapest to cultural policy in Copenhagen, Arbejderhistorie 4/1999 s. 84-89.

In January 1957 78 Danish intellectuals, artists, and scientists addressed the Social Democratic Party congress. The address voiced great concern for the individual consequences of the rapid technical development and it called for the biggest party in Denmark to contribute more actively to matters of cultural- and educational policy. Up to now the background for this initiative has mainly been viewed as a general expression of social concern, yet, the present article also points to a more specific reason. The October rising in Budapest in 1956 caused serious damage to the legitimacy of the Danish Communist Party, thus lending more credence to the anti-communist stand taken by the Social Democratic Party. Shortly after the rising a group of young Social Democratic intellectuals rallied to discuss how to win over pro-communist intellectuals. The idea was not merely to increase the Social Democratic electoral basis but only to push the party more leftwards. One of the tangible results of this meeting was the address. The fact that the idea originally emanated from Social Democratic circles was somewhat toned down, if not altogether concealed. The initiative is an example of progressive anti-communism.

Klaus Petersen

Institut for historie, Københavns Universitet

Njalsgade 102, 2300 København S

Email: klpt@coco.ih.ku.dk